

Οι Πατέρες της Εκκλησίας για την ορθολογική προσέγγιση της Ενανθρώπησης (Αθανάσιος Κολιοφούτης, Δρ. Θεολογίας - Εκπαιδευτικός)

/ [Πεμπτούσια](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/22mxNUm>]

β) Η απόπειρα της ορθολογικής προσέγγισης του μυστηρίου της θείας ενανθρώπησης στη σκέψη των Πατέρων της Εκκλησίας.

Η μελέτη των σχετικών κειμένων της πατερικής γραμματείας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι Πατέρες πράγματι, στέκονται με δέος μπροστά στο «ξένον» και « ἄρρητον » μυστήριο της θείας ενανθρώπησης. Έτσι, τονίζουν μαζί με τον Απ. Πάυλο ότι όντως είναι « μέγα τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον, Θεὸς ἐφανερῶθη ἐν σαρκί»[28]. Εξάλλου, οι Πατέρες της Γ' οικουμενικής συνόδου αποφάνθηκαν πως το γεγονός της ενανθρωπήσεως του Λόγου είναι «ἀπόρρητον, ἄφραστον καὶ ἀπερινόητον μυστήριον» [29].

Μια προσεκτικότερη παρατήρηση των πατερικών κειμένων εύκολα πείθει πως οι Πατέρες αντιλαμβάνονται και προτάσσουν το οντολογικό κενό μεταξύ του άκτιστου Θεού και του κτιστού και πεπερασμένου ανθρώπου. Το οντολογικό αυτό χάσμα έχει και τις γνωσιολογικές του συνέπειες, μια και ο άνθρωπος αδυνατεί με τις δικές του αντιληπτικές ικανότητες να προσπελάσει την ακατάληπτη και απροσπέλαστη θεία ουσία. Ο Θεός της αποκάλυψης, μολονότι εισέρχεται εντός της ιστορίας και του κόσμου και ενεργεί εν μέσω των ανθρώπων, είναι και παραμένει υπερβατικός και ακατάληπτος[30]. Έτσι, οποιαδήποτε προσπάθεια να εξηγηθεί αποδεικτικά το « πώς; » και το « γιατί; » στο μυστήριο της θείας ενανθρώπησης, καταλήγει στο κενό αφού « Λαμπρά καὶ παράδοξος τῆς παρουσίας ἑορτῆς ὑπόθεσις » [31]. Η μοναδική απόδειξη που θεωρείται αποδεκτή είναι η επιστημονική απόδειξη, η οποία βασίζεται σε κάτι που μπορεί να επαληθευτεί και να ελεγχθεί αντικειμενικά[32]. Κάτι τέτοιο όμως, αποκλείεται στην συγκεκριμένη περίπτωση, μια και οι Πατέρες αντί λογικών ερμηνειών προτιμούν να σιωπούν και να αρκούνται στις πληροφορίες της Αγίας Γραφής για το μεγάλο αυτό γεγονός. Διάνοια ανθρώπινη και νους ανθρώπινος με οποιοδήποτε ανθρώπινο μέσο δεν μπορούν να συλλάβουν και πολύ περισσότερο να περιλάβουν την άπειρη πραγματικότητα της θεανθρώπινης οικονομίας της σωτηρίας [33].

Ο Μ. Βασίλειος χαρακτηρίζει το λόγο του « άμυδρό » και την γλώσσα του « βραχεία » να περιγράψει τον τρόπο της θείας ενσάρκωσης[34]. Ο τρόπος αυτός είναι μυστήριο « άνεπινόητον » και ανέκφραστο με λόγια ανθρώπινα[35]. Έτσι, ο Μ. Βασίλειος προτείνει στους πιστούς να προσπεράσουν τα ερωτήματα τέτοιου είδους, καθώς εκλείπουν και οι απαντήσεις[36]. Ο ιερός Χρυσόστομος χαρακτηρίζει το μυστήριο « ξένον και παράδοξον »[37], εκφράζοντας και αυτός την ανθρώπινη ανεπάρκεια για ανάλυση κάθε είδους. Παράλληλα, παρουσιάζεται απολογούμενος στο προοίμιο του Λόγου του για την αδυναμία του να σταματήσει οποιαδήποτε ανάλυση του υπέρλογου και υπέρνοου μυστηρίου της θείας ενανθρώπησης. Η σιωπή και αποδέσμευση του ανθρώπου από κάθε συμβατική ανάλυση αποτελεί και για τον ιερό Χυστόστομο τη βέλτιστη λύση[38]. Την ίδια αδυναμία εκφράζει και ο άγιος Πρόκλος Κωνσταντινουπόλεως, χαρακτηρίζοντας το μυστήριο « άνερμήνευτον και παράδοξον »[39].

Αυτά έχει προφανώς, υπόψη του ο Γρηγόριος Θεολόγος όταν προτρέπει τους πιστούς να προβούν σε κάθαρση των αισθήσεων τους, πριν καταστούν αποδέκτες των θείων αληθειών[40]. Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημάνουμε πως ο Γρηγόριος Θεολόγος είναι θεολόγος της θεοπτείας. Και η θεοπτεία, η προσωπική δηλαδή, εμπειρία της αλήθειας αποτελεί συνάρτηση της κάθαρσης. Δεν μπορεί ο Χριστιανός να μετέχει της αλήθειας αυτής, αν δεν προσπαθήσει να επιτύχει

κάθαρση των νοητικών του δυνάμεων. Έτσι, η κάθαρση του νου, της ακοής και της διάνοιας καθιστούν τον νου του ανθρώπου θεόμορφο και δεκτικό στη μελέτη των θείων πραγμάτων[41].

[Συνεχίζεται]

[28] Α΄ Τιμ. γ΄ 16.

[29] Τρεμπέλα, Π. 1959. *Δογματική της Ορθοδόξου καθολικής Εκκλησίας. Τομ. Β΄*. Αθήνα : ο Σωτήρ. σ. 26.

[30] Μαντζαρίδης, Γ. 1969. Ἠθική καί ἀποκάλυψις. *Επιστημονική Επετηρίδα Θεολογικής Σχολής Θεσσαλονίκης*. 14 : 8 – 83.

[31] Θεοδότου Αγκύρας, Ὅμιλία Α΄ εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Κυρίου, PG 77, B 18, σ. 13 κ. ε.

[32] Σνέμαν, Α. 1998. *Πιστεύω*. Νέα Σμύρνη : Ακρίτας, σσ. 38-55.

[33] Πόποβιτς, Ι. 1992. *Οδός Θεογνωσίας*, Αθήνα: Γρηγόρης.

[34] « Θάλλει μου ἡ καρδία καὶ πηγάζει μου ὁ νοῦς * ἀλλὰ βραχεῖα ἡ γλῶσσα καὶ ἀμυδρὸς ὁ λόγος, ὥστε τοσοῦτον χαρᾶς μέγεθος ἐξαγγεῖλαι » : Μ. Βασιλείου, Ὅμιλία εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν, PG 31, 1473.

[35] « Εἶπερ ὁ μὲν νοῦς προσβῆναι τῇ φύσει τῶν ἀκαταλήπτων ἀδυνατεῖ, λόγου δε φύσιν τοῖς ὀπωσοῦν νοηθεῖσιν εὐρεῖν παρισουμένην ἀμήχανον » : Μ. Βασιλείου, ὀπ. παρ. 1460.

[36] « Μὴ εἶπης, Πότε; ἀλλὰ παράδραμε τὸ ἐπερώτημα. Μὴ ἐπιζητήσης, Πῶς; ἀδύνατος γὰρ ἡ ἀπόκρισις » : Μ. Βασιλείου, ὀπ. παρ. 1457.

[37] Ιωάννη Χρυσοστόμου, εἰς τὸ γενέθλιον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ Λόγος, PG 56, 385.

[38] « Τὸ οὖν κατὰ φύσιν ζητεῖσθω, τὸ δὲ ὑπὲρ φύσιν σιγῇ τιμάσθω, οὐχ ὡς φευκτέον, ἀλλ' ὡς ἀπόρρητον, καὶ σιωπῇ τιμᾶσθαι ἄξιον. ἀλλ' ἀπονείματέ μοι συγγνώμην, παρακαλῶ ἐν προοιμίῳ καταπαῦσαι τὸν λόγον βουλομένω. Δειλὸς γὰρ ὢν πρὸς τὴν τῶν κρειττόνων ἔρευναν, πῶς ἢ ποῦ τρέψω τῶν λόγων τὰ πηδάλια οὐκ ἔχω. Τί γάρ εἶπω, ἢ τί λαλήσω; Τὴν τεκοῦσαν ὁρῶ, τὸν τεχθέντα βλέπω, τὸν δὲ τρόπον τῆς γεννήσεως, οὐ συνορῶ· νικᾶται γὰρ φύσις, νικᾶται καὶ τάξεως ὄρος, ὅπου Θεὸς βούλεται. Οὐ γὰρ κατὰ φύσιν γέγονε τὸ πρᾶγμα· ἀλλ' ὑπὲρ φύσιν τό θαῦμα » : Ιωάννη Χρυσοστόμου, ὅπ. παρ. 388.

[39] «.... Ὡ μυστήριον, οὗ τὸν τρόπον ἐρμηνεῦσαι οὐ δύναμαι! » : Πρόκλου Κων/λεως, εἰς τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, PG 65, 708.

[40] « καὶ μοι καθήρασθε, καὶ νοῦν, καὶ ἀκοήν, καὶ διάνοιαν, ὅσοι τρυφᾶτε τὰ τοιαῦτα· Επειδὴ περὶ Θεοῦ, καὶ θεῖος ὁ Λόγος » : Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος ΛΗ' εἰς τὰ Θεοφάνεια εἴτουν Γενέθλια τοῦ Σωτῆρος, PG 36, 317.

[41] Παπαδόπουλος, Χ. 1991. *Μιλᾷει ο Γρηγόριος Θεολόγος*. Αθήνα : Αποστολική Διακονία, σσ. 14-17.